

**แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ
ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์**
**Guidelines for the Management of Solid Waste in the Ban Rang Plub
Model Community Krub Yai Subdistrict, Ban Pong District Ratchaburi
with the Concept of Zero Waste**

วาริณนิศา วิจิตรวงศ์วาน¹ วิจิตรา ศรีสอน²

Warinnisa Wijitwongwan, Wijittra Srisorn

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และ เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านรางพลับ จำนวน 17 คน ใช้การสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ความน่าจะเป็นแบบนิรนัยและการบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ประชาชนมีส่วนร่วม โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ให้ประชาชนมีบทบาทมากขึ้นเป็นตัวนำขององค์การพัฒนา ตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวางแผนและการปฏิบัติตามแผน เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน การวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน การให้ความรู้ ความเข้าใจและการมีส่วนร่วม ควบคู่กับการปรับทัศนคติและสร้างพฤติกรรมให้มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง 2) แนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะในพื้นที่ชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ พบว่า มีรูปแบบในการดำเนินการประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 เปลี่ยน Mindset ของคนในพื้นที่ ขั้นตอนที่ 2 สร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ การใช้หลักการ 3 R เพื่อลดขยะ จะยึดเอานโยบาย 3 R เป็นหลัก ปัจจุบัน นอกจากชุมชนบ้านรางพลับจะเป็นชุมชนที่สะอาด ปลอดภัยที่

Received: 2021-08-03 **Revised:** 2021-08-21 **Accepted:** 2021-08-23

¹ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: pipat6156@gmail.com

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

อาจส่งผลต่อสุขภาพแล้ว ยังสามารถเพิ่มมูลค่าจากการจัดการขยะอย่างถูกวิธี และพร้อมเป็นต้นแบบการเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นอีกด้วย

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอย; ชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ; แนวคิดขยะเหลือศูนย์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the solid waste management of Ban Rang Plub Model Community, Krub Yai Sub-district, Ban Pong District. and 2) to present guidelines for the management of solid waste of the model community at Ban Rang Plub, Krub Yai Sub-district. Ban Pong District Ratchaburi This research is a qualitative research. The sample used was 17 people involved in solid waste management in Ban Rang Plub community. Specific random sampling was used. The tool is an interview form. Use descriptive probabilities and descriptive probabilities to analyze data. The results of the research showed that 1) solid waste management of the Ban Rang Plub model community with the concept of zero waste, people participated. The goal is to allow people to play a greater role as the leader of the development organization. since the decision-making process Prioritization of problems Planning and implementing the plan In order to lead to the development of sustainable waste management community solid waste management planning educating understanding and participation Along with adjusting attitudes and creating behaviors for waste separation before discarding 2) Approaches to creating added value from waste in the Ban Rang Plub model community area, it was found that there was a model of action consisting of Step 1: Change the Mindset of Local people Step 2 Create added value from waste Using the 3 R principle to reduce waste will be based on the 3 R policy. At present, Ban Rang Plub community is a clean community. free from vectors that may affect health can also add value from waste management properly and ready to be a model of learning for other communities as well.

Keywords: Waste Management Guidelines; Ban Rang Plub Model Community; Zero Waste Concept

บทนำ (Introduction)

“ขยะ” เป็นปัญหาสำคัญของชุมชน โดยเฉพาะชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชากรจำนวนมาก ซึ่งนับวันจะมีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสังคม และระบบนิเวศ จากการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2561 ประมาณ 27.82 ล้านตันต่อปี หรือประมาณ 76,200 ตันต่อวัน โดยอัตราการผลิตขยะต่อคน 1.17 กิโลกรัมต่อวัน ซึ่งจะถูกส่งไปกำจัดอย่างถูกต้องเพียง 10.88 ล้านตัน (ร้อยละ 39) ส่วนที่เหลือนำไปกำจัดไม่ถูกต้อง 7.36 ล้านตัน (ร้อยละ 27) ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเป็นขยะพลาสติกประมาณ 2 ล้านตัน และมีขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ 8.51 ล้าน (ร้อยละ 31) ในบางพื้นที่ที่มีการจัดการขยะไม่เหมาะสมจนกลายเป็นปัญหามลภาวะ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค และแพร่สารพิษที่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพแก่ประชาชน รวมถึงลดประสิทธิภาพการระบายน้ำ ซึ่งเป็นอีกสาเหตุของน้ำท่วมจากปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศ รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย จึงได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้บูรณาการแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดทั้ง 77 จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) และจัดทำเป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564) ซึ่งเป็นกรอบและทิศทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การลดปริมาณขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย 2) เพิ่มศักยภาพการจัดเก็บ และขนส่งขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย 3) เพิ่มศักยภาพการกำจัดและการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย 4) พัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย 5) สนับสนุนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายเพื่อขับเคลื่อนการจัดการขยะที่ต้นทาง กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมจึงจัดทำโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ขึ้น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร โดยนำแนวคิด “Zero Waste” หรือ “การจัดการขยะเหลือศูนย์” ตามหลัก 3Rs คือ Reduce หรือการลดปริมาณขยะ Reuse หรือการใช้ซ้ำ และ Recycle หรือการนำกลับมาใช้ใหม่ ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการขยะจากต้นทางแหล่งกำเนิดขยะ การจัดการกลางทางโดยผ่านระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดการปลายทางคือการกำจัดที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ทราบว่า การจัดการกับปัญหาขยะไม่สามารถผลักให้เป็นภาระของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หากแต่ทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย โดยเริ่มจากตนเอง ครอบครัว หมู่บ้าน หรือ

ชุมชน สถานประกอบการต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร โรงแรม ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ รวมทั้งองค์กรต่างๆ เช่น โรงเรียน สถานที่ราชการ อาคาร สำนักงาน ก็จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหามลพิษได้ และยังช่วยให้ประหยัดงบประมาณ และทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย ดังนั้น การคัดแยกขยะและของเสียอันตรายที่เหลือใช้จากชุมชน เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ และการติดตามข้อมูลสถานการณ์ขยะจะช่วยให้สามารถวางแผนจัดการขยะได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ และเป็นระบบ โดยเฉพาะขยะบรรจุภัณฑ์ ที่ยากต่อการกำจัด เช่น ถุงพลาสติกและโฟม ที่มีเพิ่มขึ้นตลอด ในขณะที่หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ ยังไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บ และกำจัดได้หมดในแต่ละวัน จึงเกิดปัญหามลพิษตกค้าง รวมทั้งวิธีการกำจัดยังดำเนินการไม่ถูกหลักสุขาภิบาล เช่น การเทกองกับพื้น การเผาในที่โล่ง เหล่านี้ ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กลิ่นคาว การปนเปื้อนของแหล่งน้ำผิวดิน และแหล่งน้ำใต้ดิน การแพร่กระจายของแมลงต่างๆ และสัตว์นำเชื้อโรคที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สร้างความเดือดร้อนรำคาญและเป็นที่รังเกียจของประชาชนทั่วไป (พัชร โกรแก้ว, 2550) ดังนั้น การจัดการขยะชุมชนชนบทให้ถูกวิธีจะช่วยบรรเทาปัญหาดังกล่าวได้ระดับหนึ่ง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกชุมชนช่วยดำเนินการจัดการขยะได้อย่างถูกต้อง จะทำให้ปัญหาในการจัดการขยะเกิดผลเป็นรูปธรรมเกิดการแก้ไขปัญหอย่างยั่งยืน และเกิดเป็นผลประโยชน์ต่อชุมชนอีกหนทางหนึ่งด้วย

ชุมชนบ้านรางพลับหรือหมู่บ้านรางพลับ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีประชากร 1,236 คน ประกอบอาชีพหลากหลาย เน้นการลดขยะอินทรีย์โดยเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้แปรรูปขยะทั่วไป และขยะรีไซเคิล นำถุงที่ไม่ใช้แล้ว ทั้งถุงปุ๋ย ถุงข้าวสาร ถุงน้ำยาปรับผ้านุ่ม และกล่องนม มาทำเป็นหมวกจำหน่ายสร้างรายได้ บางบ้านทำปุ๋ยมูลไส้เดือนสร้างรายได้กิโลกรัมละเกือบ 600 บาท โดยโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มบริษัท SCG โดยเป็นต้นแบบชุมชนในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน จากชุมชนที่เต็มไปด้วยขยะที่จัดการอย่างไม่เป็นระบบ ซึ่งทำให้เกิดความสกปรกที่เป็นพาหะของโรคต่าง ๆ ชุมชนทุกหลังคาเรือนในชุมชนบ้านรางพลับ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จึงร่วมมือกันเรียนรู้และลงมือปฏิบัติการจัดการขยะอย่างมีวินัย โดยได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน รวมถึงเอสซีจี โรงงานบ้านโป่ง ร่วมส่งเสริมชุมชน โดยเปลี่ยน Mindset ของคนในพื้นที่ให้เห็นคุณค่าของทรัพยากร ใช้ให้คุ้มค่าตั้งแต่ต้นทาง บริหารจัดการขยะ และสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ โดยการนำกลับมาสร้างสิ่งที่เกิดประโยชน์ ทำให้วันนี้ชุมชนรางพลับเป็นเมืองต้นแบบปลอดขยะและแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงเลือกชุมชนรางพลับเป็นเมืองต้นแบบปลอดขยะและแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เหตุผลเพราะชุมชนรางพลับได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มบริษัท SCG โดยเป็นต้นแบบชุมชนในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน และมีผู้นำชุมชนที่เข้ม

แข็งที่นำพาการวิจัยนี้ไปสู่การค้นคว้าข้อมูลสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการวิจัยในครั้งนี้ได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านรางพลับ ซึ่งจะทำให้สามารถลดปริมาณขยะชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นการสร้างโอกาสให้ชุมชนได้มีการเรียนรู้ สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง ได้ประสบการณ์การทำงานร่วมกัน เกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชน ได้ลงมือทำกิจกรรมโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะทำให้เกิดการผนึกกำลังร่วมกันโดยที่ชุมชนเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และจะนำไปสู่การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนอย่างยั่งยืน ดังที่การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนบ้านรางพลับนี้ได้ก่อให้เกิดเป็น “รางพลับโมเดล” หมู่บ้านปลอดขยะที่ยั่งยืนในจังหวัดราชบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste)
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ วิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative analysis) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากรได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนบ้านรางพลับ ช่วงตั้งแต่เดือน กันยายน - ธันวาคม พ.ศ. 2564 จำนวน 17 คน

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านรางพลับ ประกอบด้วยประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม รวมจำนวน 17 คน ดังต่อไปนี้ ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ชุมชนบ้านรางพลับ ข้าราชการเทศบาลตำบลกรับใหญ่ หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล และผู้อำนวยการกองสาธารณสุข

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ โดยผู้วิจัยจะมีแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีข้อคำถามโดยละเอียดตามที่จัดเตรียมไว้ (Structured

interview or formal interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จากตำราเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2 นำแบบสัมภาษณ์เสนอให้อาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบเนื้อหา

3.3 พัฒนาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ

3.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

3.5 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

3.6 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เลือกไว้

3.7 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ผู้ทำการวิจัยจัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลที่ไปเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ในปัจจุบัน เป็นคำถามมีลักษณะปลายเปิด (Open – ended Response Question)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) เป็นคำถามมีลักษณะปลายเปิด (Open – ended Response Question)

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะแบบสอบถามเป็นคำถามมีลักษณะปลายเปิด (Open – ended Response Question)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านรางพลับ จำนวน 17 คน และได้ดำเนินการเก็บแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการเจาะจง

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากตำราเอกสาร และค้นคว้าจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลแต่ละประเภทผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทำความเข้าใจจับประเด็นและจัดหมวดหมู่ข้อมูลอย่างเป็นระบบเชื่อมโยงกับแนวคิดการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐและประชาชนในแนวทางการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพแบบการสรุปความแบบนิรนัยและเขียนเชิงพรรณนาสรุป

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) พบว่า

ประเด็นการสัมภาษณ์ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จากการศึกษาบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จะพบว่าประชาชนมีส่วนร่วม โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ให้ประชาชนมีบทบาทมากขึ้นเป็นตัวนำขององค์การพัฒนา ตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ การ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวางแผนและการปฏิบัติตามแผน เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน โดยการเพิ่มบทบาทของประชาชนให้มีมากขึ้น นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนกันอย่างกว้างขวางทั้งนี้เพราะเล็งเห็นแล้วว่า การพัฒนานั้นมีอาจสำเร็จและยั่งยืนอยู่ได้โดยปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมนั้นได้ถูกกำหนดให้อยู่ในนโยบายและวิธีการคิดในการทำงานพัฒนาหลายแห่งในท้องถิ่น รวมถึงการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน โดยการให้ความสำคัญต่อแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก

ประเด็นการสัมภาษณ์ 2 การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา ชุมชนได้มีการประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนทราบอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการของทางเทศบาลให้มากขึ้นและต้องการเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่ประชาชนในชุมชนมีการคัดแยกมูลฝอยภายในครัวเรือนและมีการจัดการตนเองภายในชุมชน เช่น ติดต่อนร้านมารับซื้อ – ขาย ประชาชนในชุมชนเข้าใจปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่ตามมา แต่มีการคัดแยกมูลฝอยเปียก มูลฝอยแห้ง และประชาชนในชุมชนมีความตระหนัก

ถึงสิ่งแวดล้อม มีการลดการใช้ถุงพลาสติก มาใช้ตระกร้าหรือถุงผ้าแทน ซึ่งในแต่ละชุมชนสามารถดำเนินการในเรื่องการคัดแยก การจัดเก็บ การรวบรวม การจำหน่ายมูลฝอย เพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว ในส่วนของอุปสรรคและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติการจัดการมูลฝอย โดยส่วนใหญ่แล้วคนในชุมชนจะเห็นความสำคัญของการจัดการคัดแยกมูลฝอย มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้และเกิดความตระหนักต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น

ประเด็นการสัมภาษณ์ 3 การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ในการวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน จะต้องเริ่มมาจากการสร้างแรงจูงใจ พร้อม ๆ กับให้ความรู้ สร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วม ควบคู่กับการปรับทัศนคติและสร้างพฤติกรรมให้มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของชุมชน คนในชุมชนมีพฤติกรรมแสดงออกในความร่วมมือการประกอบกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจ โดยการร่วมมือกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจากข้อมูลที่มีการดำเนินการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้ว

ประเด็นการสัมภาษณ์ 4 การมีส่วนร่วมแก้ปัญหาดำเนินการแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ประชาชนมีการนำถุงผ้าหรือภาชนะอื่นไปตลาดเพื่อใส่ของแทนการใส่ถุงพลาสติก และการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา พิจารณาปัญหาและจัดความสำคัญของปัญหาตลอดจนร่วมในกระบวนการ เช่น การนำมูลฝอยขายได้เก็บรวบรวมตามจุดกำหนดของชุมชน การคัดแยกมูลฝอยเปียก มูลฝอยแห้ง การกำจัดมูลฝอยโดยการนำมูลฝอยเปียกมาทำเป็นปุ๋ยหมักและปุ๋ยน้ำและการฟื้นฟูประโยชน์จากมูลฝอยโดยนำมูลฝอยมาทำเป็นก๊าซชีวภาพที่มีต้นทุนต่ำแทนการใช้แก๊สหุงต้ม ส่งผลให้ชุมชนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย เกิดความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันแก้ไขจากการปฏิบัติจริงจึงต่อเนื่องทำให้ชุมชนเห็นถึงวิธีการและประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอย นอกจากนี้ คนในชุมชนมีพฤติกรรมแสดงออกในความร่วมมือการประกอบกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจ โดยการร่วมมือการปฏิบัติการเพื่อให้การจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยดำเนินไปอย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน นอกจากนี้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการในการจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชนของตนเอง ประชาชนมีการจัดการด้วยตนเองโดยดำเนินการในเรื่องของการคัดแยก การจัดเก็บการรวบรวมการจำหน่ายมูลฝอยการบริหารรายได้จากการจำหน่ายมูลฝอยการกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยของชุมชนเองรวมถึงการร่วมกันเสนอปัญหาและแนว

ทางแก้ไขปัญหามีเกี่ยวกับมูลฝอยโดยได้รับปัจจัยหนุนจากภายนอกชุมชนจากการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในด้านงบประมาณปัจจัยด้านความรู้ในการจัดการมูลฝอยชุมชน รวมทั้งการรับรู้ข่าวสารจากผู้นำชุมชนที่มีความตื่นตัวให้ความสำคัญในเรื่องนี้และมีบทบาทมากในเรื่องการจัดการมูลฝอย

ประเด็นการสัมภาษณ์ 5 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและติดตามประเมินผลด้วยตนเอง เพราะเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนและเป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้รวมถึงการประชาสัมพันธ์จากผู้นำชุมชนในการนำความรู้ ความเข้าใจ การสร้างจิตสำนึกไปถ่ายทอดและขยายสู่ครอบครัว ชุมชน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันในการจัดการมูลฝอยของชุมชนรวมถึงการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อุปสรรคและปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติการจัดการมูลฝอยประชาชนในชุมชนขาดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้คนในชุมชนมีพฤติกรรมแสดงออกในความร่วมมือการประกอบกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจ โดยการร่วมกันในการติดตามผลและประเมินผลการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลว่ามีข้อดีและข้อเสียอะไรบ้างและจะได้นำไปป้องกันหรือปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ประเด็นการสัมภาษณ์ 6 การมีส่วนร่วมในประโยชน์จากการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการมีส่วนร่วมของผลประโยชน์ คือ การเปิดใจเรียนรู้ของผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมของทุกคน ทำให้ชุมชนสามารถก้าวข้ามสิ่งที่ยากที่สุด คือการปรับทัศนคติและปลูกจิตสำนึก จากที่เคย “มองขยะเป็นสิ่งที่ไร้ค่า” ก็เปลี่ยนมุมมอง “ขยะคือเงินทองที่มีมูลค่า” จนนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมจากใช้แล้วทิ้งมาเป็นการบริหารจัดการขยะตั้งแต่ในครัวเรือนซึ่งทุกคนในชุมชนร่วมกันสร้างพลังการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน จนก้าวขึ้นมาเป็นต้นแบบชุมชนบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืน กลายเป็นแหล่งศึกษาดูงาน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และต่อยอดในระดับประเทศ

ประเด็นการสัมภาษณ์ 7 การเปิดโอกาสให้หน่วยงานของภาครัฐบาล เอกชน องค์กร เอกชน ประชาชนได้มีโอกาสร่วมรับรู้ข่าวสาร รับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ ชุมชนมีการเปิดโอกาสให้หน่วยงานของภาครัฐบาล เอกชน องค์กรเอกชน ประชาชนได้มีโอกาสร่วมรับรู้ข่าวสาร รับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) 17 แห่ง และเอสซีจี มาร่วมดำเนินการร่วมรับรู้ข่าวสาร รับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นนำไปสู่การสร้างแนวทางการจัดการขยะชุมชนระดับอำเภอได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste)

พบว่า แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) เริ่มจากการเปลี่ยน Mindset ของคนในพื้นที่เพื่อให้ตระหนักเกี่ยวกับทางการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) เป็นไปในลักษณะของการให้ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอย มากกว่าประชาชนกลุ่มควบคุม รวมทั้งส่งเสริมในด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะในครัวเรือน ซึ่งครอบคลุมทั้งพฤติกรรมกรรมการลดขยะ พฤติกรรมการเก็บรวบรวมขยะ พฤติกรรมการคัดแยกขยะ และพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะในครัวเรือนของประชาชน หากประชาชนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอยดี จะทำให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน

จากการศึกษา สถานการณ์ด้านการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ในปัจจุบัน และ 3 ปีย้อนหลัง พบว่า สืบเนื่องมาจาก ในอดีตหมู่บ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เป็นหมู่บ้านที่เต็มไปด้วยความสกปรก ข้อมูลจากเทศบาลตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ระบุว่าในแต่ละเดือน พื้นที่หมู่ 1 บ้านรางพลับ มีจำนวนขยะมากถึง 12 ตันต่อเดือน และหากขยายเวลาออกเป็นรายปี ตัวเลขขยะในพื้นที่จะพุ่งสูงขึ้นไปถึงเกือบ 150 ตัน นอกจากนั้นโรคระบาดไข้เลือดออก ทำให้ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นจึงการดำเนินงานร่วมกันจัดการขยะและมีการหมุนเวียนใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีศักยภาพที่จะขยายองค์ความรู้ให้กับชุมชนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแผนงานของอำเภอบ้านโป่ง ที่ต้องการขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยในอำเภอบ้านโป่ง เอสซีจี จึงร่วมกับอำเภอบ้านโป่ง และ 17 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินโครงการขับเคลื่อนชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยอำเภอบ้านโป่ง สำหรับแนวทางในสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะของคนในพื้นที่ชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) มีรูปแบบในการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เปลี่ยน Mindset ของคนในพื้นที่ การจัดการขยะของบ้านรางพลับ จะยึดเอานโยบาย 3 R เป็นหลัก โดยข้อแรกคือ Reduce หรือ การลดการใช้ ข้อสอง Reuse การใช้ซ้ำ และข้อสุดท้าย Recycle ขยะส่วนนี้ชาวบ้านจะแยกเก็บไว้ให้เทศบาลนำไปแปรรูปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป ขณะที่ขยะอันตราย อาทิเช่น หลอดไฟหรือเคมีภัณฑ์ต่างๆ ทุกคนจะนำไปไว้ที่ศาลากลางหมู่บ้าน ซึ่งเป็นจุดทิ้งขยะอันตรายที่ทางชุมชนกำหนดไว้ มิเพียงแต่ทำให้ขยะลดลงเท่านั้น หากแต่ผู้ใหญ่ยังทำให้ขยะมีมูลค่าด้วยการทำข้อตกลงกับผู้ประกอบการรับซื้อขยะและของเก่าในพื้นที่ ให้รับซื้อขยะจากบ้านรางพลับในราคาที่สูงกว่าราคาตลาดทั่วไป ทำให้ชาวบ้านยิ่งเอาใจจริงเอาใจกับการจัดการขยะมากยิ่งขึ้นไปอีก โดยเปลี่ยน Mindset ของคนในพื้นที่ ให้เห็นคุณค่าของ

ทรัพยากร ใช้ให้คุ้มตั้งแต่ต้นทาง บริหารจัดการขยะ และสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ โดยการนำกลับมาสร้างสิ่งที่เกิดประโยชน์ ทำให้วันนี้ชุมชนรางพลับเป็นเมืองต้นแบบปลอดขยะและแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากทำให้ขยะมีมูลค่าเพิ่ม สร้างรายได้ให้ชุมชนแล้ว ชาวบ้านรางพลับยังนำขยะในส่วนอื่นๆ ที่ขายไม่ได้จำพวกขยะแห้งหรือเศษอาหาร มาทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ปลูกข้าวและผักสวนครัวมากมายเอาไว้กินเอง ต่อยอดเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียนให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านอีกด้วย โดยให้ชาวบ้านปลูกผักสวนครัวของตัวเองกินในครัวเรือน ด้วยการนำปุ๋ยหมักจากขยะ แต่เราจะเน้นไม่ให้แต่ละบ้านปลูกครบทุกอย่าง ถ้าขาดอะไรก็ให้ไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้านเอา เพื่อที่ว่าจะได้เกิดการพึ่งพาอาศัย เกิดความสัมพันธ์ ความรักความสามัคคีขึ้นในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ การใช้หลักการ 3 R เพื่อลดขยะ การคัดแยกขยะรีไซเคิลอย่างถูกต้อง การแปรรูปขยะภายในชุมชน การนำขยะไปใช้งานซ้ำในรูปแบบอื่น การหมุนเวียนใช้ขยะในแปลงเกษตร ปัจจุบัน นอกจากชุมชนบ้านรางพลับจะเป็นชุมชนที่สะอาด ปลอดพาหะที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพแล้ว ยังสามารถเพิ่มมูลค่าจากการจัดการขยะอย่างถูกวิธี และพร้อมเป็นต้นแบบในการส่งต่อการเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นอีกด้วย โดยศึกษาตัวอย่างการปฏิบัติจากชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ การจัดอบรมและให้ความรู้ประชาชน การพัฒนาระบบวิธีการจัดการเก็บขยะอย่างเหมาะสม และการพัฒนาจัดการขยะปลายทางให้มีประสิทธิภาพ

การนโยบาย แผนงาน โครงการ มาตรการ หรือวิธีการในการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) เน้นกระบวนการสร้างความตระหนัก และสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในชุมชน การใช้วัสดุการผลิตที่สามารถนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ให้มากที่สุด ลดปริมาณของเสียที่จะทิ้งให้เหลือน้อยที่สุด บริโภคให้พอดีและบริโภคสินค้าที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เหมาะสมการนำวัสดุกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ได้ รมรณรงค์การใช้สินค้าที่ผลิตจากวัสดุเหลือใช้ พัฒนาการนำขยะกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ เก็บภาชีรวมในราคาสินค้าที่คิดจากต้นทุนทรัพยากรการผลิตช่วยยกระดับเป้าหมายทางเศรษฐกิจของชุมชน และสร้างงานใหม่ๆ ให้กับชุมชน ทำให้หมู่บ้านรางพลับเป็นชุมชนที่เลี้ยงให้กับหลายชุมชน และสร้างแนวทางการจัดการขยะชุมชนระดับอำเภอได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้หมู่บ้านรางพลับได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ปี 2562 จากการเข้าประกวดโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในระดับประเทศ เนื่องจากชุมชนเป็นชุมชนประเภทชุมชนขนาดใหญ่ เป็นต้นแบบการจัดการขยะอย่างครบวงจร ด้วยหลัก 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) ภายใต้แนวคิดการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ดังนั้นในการบริหารจัดการจึงต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการ ดังนั้น ต้องเริ่มจากการสร้างทัศนคติที่ดีต่อ

การจัดการปัญหาขยะ ที่ว่า “การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของทุกคน” ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาและความร่วมมือของคนในชุมชน

สำหรับแนวทางการจัดการปัญหาขยะที่ได้กำหนดไว้มีความเหมาะสม แต่ในขั้นตอนการปฏิบัติเห็นควรที่จะต้องแสดงให้เห็นถึงความตระหนัก และเร่งแก้ไขอย่างจริงจัง โดยผลักดันให้การจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติและกำหนดให้เป็นนโยบายที่รัฐบาลจะดำเนินการโดยเร่งด่วน เพื่อให้ส่วนราชการสามารถจัดทำและของบประมาณมาสนับสนุนกับการแก้ไขปัญหาอย่างเพียงพอ รวมทั้งเป็นการสื่อสารกับสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและผลกระทบเพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา และต้องมีเครื่องมือทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะโดยเฉพาะ และจัดตั้งหน่วยงานที่มากำกับดูแลแก้ไขปัญหาขยะ โดยเฉพาะ ตลอดจนสนับสนุนการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพกำหนดนโยบายในด้านการส่งเสริมการวิจัย พัฒนาเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ พลังงานสะอาด และพัฒนาพลังงานทางเลือกที่แม้จะมีต้นทุนสูง อาจไม่คุ้มทุนในแง่เศรษฐกิจ แต่ถ้าคิดต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อม และการแก้ไขปัญหาในระยะยาวแล้ว นับว่าคุ้มค่าน่ามาก

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จะพบว่าประชาชนมีส่วนร่วม โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ให้ประชาชนมีบทบาทมากขึ้นเป็นตัวนำขององค์การพัฒนา ตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวางแผนและการปฏิบัติตามแผน เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน โดยการเพิ่มบทบาทของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมนั้นได้ถูกกำหนดให้อยู่ในนโยบายและวิธีการคิดในการทำงานพัฒนาหลายแห่งในท้องถิ่น รวมถึงการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน โดยการให้ความสำคัญต่อแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก

สอดคล้องกับงานวิจัยของ (น้ำเพชร ฉันทะวิบูลย์, 2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการนโยบายการลดปริมาณมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน การรับรู้และมีส่วนร่วมในนโยบายลดปริมาณขยะมูลฝอยมีผลมาจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องในพื้นที่เพื่อสร้างการรับรู้ของ ประชาชน ดังนั้นจึงควรมีการปรับทัศนคติในการทำงานของบุคลากรกรุงเทพมหานครให้รับเอา แนวคิดการจัดการปกครอง (Governance) ที่เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครให้มากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เกษร เขียวผึ้ง, 2562) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลภายใต้นโยบายของผูว้ราชการกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ.2558 –

2562 ในพื้นที่เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย พบว่า การบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับความร่วมมือทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก และการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อมาเป็นเครือข่ายในการ ดำเนินนโยบาย การมีส่วนร่วมของประชาชน การรับรู้และมีส่วนร่วมในนโยบายลดปริมาณมูลฝอย มีผลมาจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องในพื้นที่เพื่อสร้างการรับรู้ของประชาชน

แตกต่างกับงานวิจัยของ (น้ำเพชร ฉันทะวิบูลย์, 2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการนโยบายการลดปริมาณมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน การรับรู้และมีส่วนร่วมในนโยบายลดปริมาณขยะมูลฝอยมีผลมาจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องในพื้นที่เพื่อสร้างการรับรู้ของ ประชาชน ดังนั้นจึงควรมีการปรับทัศนคติในการทำงานของบุคลากร กรุงเทพมหานครให้รับเอา แนวคิดการจัดการปกครอง (Governance) ที่เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครให้มากขึ้น ซึ่งการจะมีส่วนร่วมได้จะต้องมีการปรับทัศนคติของประชาชนให้มีความเห็นตรงกันก่อน

สำหรับแนวทางในสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะของคนในพื้นที่ชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) มีรูปแบบในการดำเนินการโดย ขั้นตอนที่ 1 เปลี่ยน Mindset ของคนในพื้นที่ ให้เห็นคุณค่าของทรัพยากร ใช้ให้คุ้มตั้งแต่ต้นทาง บริหารจัดการขยะ และสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ โดยการนำกลับมาสร้างสิ่งที่เกิดประโยชน์ ทำให้วันนี้ชุมชนรางพลับเป็นเมืองต้นแบบปลอดขยะและแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากทำให้ขยะมีมูลค่าเพิ่ม สร้างรายได้ให้ชุมชนแล้ว ชาวบ้านรางพลับยังนำขยะในส่วนอื่น ๆ ที่ขายไม่ได้จำพวกขยะแห้งหรือเศษอาหาร มาทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ปลูกข้าวและผักสวนครัวมากมายเอาไว้กินเอง ต่อยอดเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียนให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านอีกด้วย โดยให้ชาวบ้านปลูกผักสวนครัวของตัวเองกินในครัวเรือน ด้วยการใช้ปุ๋ยหมักจากขยะ แต่เราจะเน้นไม่ให้เป็นแค่บ้านปลูกครบทุกอย่าง ถ้าขาดอะไรก็ให้ไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้านเอา เพื่อที่ว่าจะได้เกิดการพึ่งพาอาศัย เกิดความสัมพันธ์ ความรักความสามัคคีขึ้นในชุมชน ขั้นตอนที่ 2 สร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ โดยใช้หลักการ 3 R เพื่อลดขยะ การคัดแยกขยะรีไซเคิลอย่างถูกต้อง การแปรรูปขยะภายในชุมชน การนำขยะไปใช้งานซ้ำในรูปแบบอื่น การหมุนเวียนใช้ขยะในแปลงเกษตร ปัจจุบันนอกจากชุมชนบ้านรางพลับจะเป็นชุมชนที่สะอาด ปลอดพาหะที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพแล้ว ยังสามารถเพิ่มมูลค่าจากการจัดการขยะอย่างถูกวิธี และพร้อมเป็นต้นแบบในการส่งต่อการเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นอีกด้วย โดยศึกษาตัวอย่างการปฏิบัติจากชุมชนต้นแบบบ้านรางพลับ การจัดอบรม และให้ความรู้ประชาชน การพัฒนาระบบวิธีการจัดการเก็บขยะอย่างเหมาะสม และการพัฒนาจัดการขยะปลายทางให้มีประสิทธิภาพ

แตกต่างกับงานวิจัยของ (กรินทร์ ตั้งนิธิบุญและจิตติมา เกตุแก้ว, 2562) ได้ศึกษาเรื่องชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ชุมชนมีความต้องการที่จะดำเนินการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ zero waste ชุมชนพูนบำเพ็ญ เพื่อเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้ที่เน้นการให้ความรู้แก่ผู้เรียนรู้ให้เข้าใจถึงหลักการลดปริมาณและใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสในการลงพื้นที่และการสัมภาษณ์ ทำให้ได้เรียนรู้ถึงศักยภาพและการพัฒนาการของชุมชนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจต่อการกระบวนการในการจัดการมูลฝอยในชุมชนซึ่งเมื่อพิจารณาการดำเนินงานของชุมชนที่สามารถจัดการมูลฝอยได้โดยถือว่ามีความสำเร็จในระดับหนึ่ง ทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ค่าใช้จ่ายลดลงจากการปรับเปลี่ยนค่านิยมในการบริโภค ปริมาณขยะลดลง เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและคนในชุมชนมีคุณภาพและมีแนวร่วมเพิ่มมากขึ้นชุมชนสามารถดำเนินการจัดการแบบพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น โดยการมีผู้นำที่เข้มแข็งและมากความสามารถซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการและชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถเรียนรู้และนำองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากประสบการณ์การทำงานร่วมกันไปใช้แก้ปัญหาอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

รณรงค์อย่างต่อเนื่องในเรื่องการคัดแยกมูลฝอยและการทิ้งมูลฝอย พร้อมทั้งสนับสนุนด้านปัจจัยในการจัดการมูลฝอยให้แก่ชุมชนอย่างพอเพียงต่อความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ควรศึกษาความสัมพันธ์ของบทบาทของผู้นำชุมชนและผู้นำขององค์กรส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคัดแยกมูลฝอยของประชาชนต่อศักยภาพของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยเพื่อการรีไซเคิล

เอกสารอ้างอิง (References)

- เกษร เชิญผั่ง. (2562). การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลพื้นที่เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ภายใต้นโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ.2558–2562. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัชร โกรแก้ว. (2550). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของแม่บ้าน กรณีศึกษา: แม่บ้านเขตเทศบาลตำบลบางปู อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม). มหาวิทยาลัยมหิดล.

น้ำเพชร ฉันทะวิบูลย์. (2559). การบริหารจัดการนโยบายการลดปริมาณมูลฝอยของ

กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการ
สาธารณะ สำหรับนักบริหาร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกรินทร์ ตั้งนิธิบุญ และธิติมา เกตุแก้ว. (2562). ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยด้วยแนวคิด

ขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนพุน้ำเปรี้ยว เขตภาษีเจริญ

กรุงเทพมหานคร. รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

